

*Аліменко О. С.,
кандидат філологічних наук,
асистент кафедри мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

*Євченко Д. С.,
викладач кафедри корейської і японської філології
Київського національного лінгвістичного університету*

МІЖКУЛЬТУРНА СТИЛІСТИКА СУБТИТРІВ: ПЕРЕДАЧА ПЕРСОНІФІКАЦІЇ В УКРАЇНО-КОРЕЙСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Анотація. У статті розглядаються особливості передачі персоніфікації як стилістичного засобу в україно-корейському аудіовізуальному перекладі, зокрема у субтитрах до художніх фільмів. Аудіовізуальний переклад відіграє ключову роль у міжкультурній комунікації, адже саме через нього глядачі отримують доступ до культурно специфічних елементів мовлення, серед яких персоніфікація має важливе значення. Цей художній прийом, що полягає в наданні людських якостей неживим об'єктам або абстрактним поняттям, виконує як естетичну, так і ідеологічну функцію, особливо в українському наративному дискурсі.

Переклад персоніфікації в субтитрах потребує особливої уваги через культурні та мовні відмінності між українською та корейською традиціями. У багатьох випадках образи, що персоніфікуються в українському контексті, не мають відповідних аналогів у корейській культурі, що ускладнює їх адекватну інтерпретацію для корейського глядача.

Основним завданням роботи є аналіз лексико-семантичних та комунікативно-прагматичних властивостей українських уособлень, що використовуються у сценарному мовленні персонажів, з метою визначення їх специфічних рис у процесі перекладу корейською мовою. Дослідження також спрямоване на виявлення ключових стратегій адаптації подібних лексико-семантичних одиниць у межах субтитрування та їхньої ролі у збереженні міжкультурної еквівалентності.

У процесі наукової розвідки з'ясовано, що ефективне відтворення персоніфікації можливе завдяки використанню комунікативної стратегії перекладу з елементами модуляції і адекватного перекладу, а також завдяки дотриманню принципів функціональної еквівалентності та передачі емоційної виразності. Особливої уваги потребує збереження художньої образності й поетичної сили персоніфікованих конструкцій, при цьому вони мають бути прийнятними та зрозумілими для корейськомовної аудиторії.

У підсумку, дослідження засвідчує, що переклад персоніфікації в аудіовізуальних творах вимагає не лише глибокого знання обох культур, але й креативного підходу з боку перекладача. У перспективі передбачається дослідження перекладу персоніфікації в зворотному напрямку – з корейської на українську мову.

Ключові слова: аудіовізуальний переклад, субтитрування, корейська мова, метафора, персоніфікація, уособлення.

Постановка проблеми. Аудіовізуальний переклад є важливим інструментом міжкультурної комунікації, адже саме він забезпечує доступ до культурно маркованих елементів мовлення в межах кінематографа, телебачення та нових медіа. Одним із таких елементів, який виконує не лише естетичну, а й глибинно світоглядну функцію, є персоніфікація – стилістичний прийом, що широко використовується в українській художній традиції, зокрема в епічному наративі, фольклорі, історичних драмах і поезії.

У контексті субтитрування персоніфікація постає як виклик для перекладача, адже вона передбачає надання неживим або абстрактним поняттям людських рис і дій. У межах української культурної картини світу ці уособлення мають глибоку емоційну та ідеологічну вагу, часто вкорінені у національному міфі, народному віруванні або релігійному контексті.

Натомість корейська мова й культура оперують іншими концептуальними моделями сприйняття подібних понять. Унаслідок цього пряма стилістична відповідність українським персоніфікаціям у корейському перекладі є не завжди можливою або природною. Деякі метафоричні образи, звичні для українського мовного простору, можуть звучати неприродно або викликати непорозуміння у носіїв корейської мови через розбіжності в лінгвокультурних парадигмах.

Особливо це помітно в субтитрах, де перекладач обмежений часовими рамками та компактністю тексту, а тому змушений шукати такі перекладацькі рішення, які забезпечують максимальну стилістичну і культурну релевантність при мінімальній кількості слів. Успішна передача персоніфікації в україно-корейському перекладі передбачає не лише формальну відповідність, а й здатність зберегти образність, емоційну глибину та культурну функцію оригінального вислову.

Таким чином, актуальність дослідження полягає у необхідності поглибленого аналізу специфіки функціонування персоніфікації в українському мовному просторі та розробки ефективних перекладацьких стратегій її адекватної передачі корейською мовою в межах субтитрування. Такий підхід сприятиме не лише підвищенню якості перекладу, а й поглибленню взаємного розуміння між українською та корейською культурами, що є ключовою метою будь-якої міжкультурної комунікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням функціонування аудіовізуального перекладу займалися такі вітчизняні науковці як Конкульовський В., Возник Н. [1], Перванчук Т.Б. [2], тоді як дослідження з відтворення різноманітних стилістичних засобів представлені у роботах таких українських мовознавців як Мітіна О., Швелідзе Л. [3], Цепенюк Т., Ваврів І. [4], а безпосередньо особливості перекладу метафор і уособлень представлені у працях таких дослідників як Міняйло Р., Міняйло Н. [5], Талько С. [6], Чернова Ю., Алієва Ф. кизи [7] та інших. Однак способи і засоби відтворення українських уособлень при аудіовізуальному перекладі корейською мовою є недостатньо вивченими.

Метою статті є висвітлення особливостей відтворення українських персоніфікацій засобами корейської мови при аудіовізуальному перекладі фільмів.

Завдання:

- проаналізувати специфіку українських уособлень та їхню функцію в комунікативному акті;
- дослідити основні стратегії перекладу персоніфікацій у межах аудіовізуального перекладу;
- визначити особливості адаптації цих стилістичних засобів у корейській мові з урахуванням культурних та мовних відмінностей;
- оцінити функціональність перекладених уособлень до художнього фільму та їхній вплив на сприйняття корейськомовними глядачами;
- сформулювати рекомендації щодо ефективного відтворення українських уособлень у корейських субтитрах.

Матеріалом дослідження слугував український художній фільм «Довбуш» (2023) та його субтитри корейською мовою.

Виклад основного матеріалу. Персоніфікація – це стилістичний засіб, в основі якого покладено метафоричне перенесення людських рис, емоцій, дій або здібностей на неживі предмети, явища природи, абстрактні поняття або тварин. Набуття нехарактерних неістотам властивостей дозволяє оживити текст, зробити його більш поетичним, емоційно насиченим або пафосним.

Персоніфікація як художній засіб є одним із ключових елементів формування героїчного наративу в епічних творах української літератури, а також у візуальних мистецьких формах, зокрема в історичних кінострічках. Наділення абстрактних понять таких як смерть, доля, земля, свобода та інших образів людськими рисами, емоціями або здатністю діяти, створює глибоко емоційне поле, що резонує з національним світоглядом і колективною пам'яттю українського народу.

Проте при перекладі таких стилістичних структур іншими мовами, зокрема корейською, виникають суттєві лінгвокультурні виклики. Основна проблема полягає в тому, що образи й поняття, які традиційно персоніфікуються в українській культурі, не завжди мають аналогічне символічне або емоційне навантаження в корейському культурному контексті. Наприклад, такі уособлення, як вітер шепоче, або сонце сміється, можуть сприйматися корейським реципієнтом як незвичні або навіть нелогічні через відмінності у світоглядних основах та образній традиції.

Ці розбіжності особливо загострюються в умовах аудіовізуального перекладу, де обсяг мовного матеріалу значно обмежений хронометражем, а кожна репліка має бути максимально лаконічною та водночас зрозумілою для глядача. У таких

випадках дослівний переклад може втратити емоційну глибину або викликати семантичну плутанину.

Саме тому виникає потреба у пошуку адаптивних стратегій перекладу, які дозволяють зберігати художню і культурну специфіку оригінального вислову, водночас забезпечуючи його природне сприйняття в межах іншої мовної і культурної системи.

Для того, що визначити ті стратегії і способи перекладу, які дозволять, не спотворюючи сенсу, створити функціонально еквівалентний емоційний ефект у цільовій мові, проаналізуємо декілька прикладів відтворення персоніфікації у корейських субтитрах.

Приклад 1:

– У мене є Танасова бартка. Хто її має, того смерть обходить.

– 타나스의 도끼예요. 그것을 가진 사람은 결코 죽음의 손길을 받지 않아요.

У наведеному вислові використано уособлення смерть обходить, що в корейській мові передається фразою *결코 죽음의 손길을 받지 않아요*, буквально «ніколи не зазнає дотику смерті». У цьому випадку застосовано комунікативний переклад з елементами модуляції, коли стилістичний прийом не відтворено дослівно, але збережено його сутність. Таким чином, зміст і функція вислову залишаються незмінними, хоча трохи змінюється перспектива висловлення.

Приклад 2:

– У кого ця бартка, того куля не возьме. Смерть мине.

– 그 주인은 총알로 죽을 수 없어요. 그리고 결코 죽음의 영향을 받지 않을 거예요.

Подібно до першого прикладу, у цьому виразі також присутня персоніфікація, побудована на образі смерті як живої істоти. Вислів смерть мине відтворюється шляхом застосування фрази *결코 죽음의 영향을 받지 않을 거예요*, тобто «ніколи не зазнає впливу смерті». Тут також застосовано комунікативний переклад із модуляцією, однак відбувається деперсоніфікація образу смерті. При цьому оригінальний стилістичний засіб втрачається.

Приклад 3:

– Смерть чекає на кожного, хто підніме руку на шляхтича.

– 귀족에게 손을 든다면 당신은 죽을 거예요!

У цьому випадку уособлення смерть чекає, відтворене за допомогою фрази *당신은 죽을 거예요*, дослівно «ти помреш». У цьому випадку також застосовано комунікативний переклад із модуляцією, але оригінальний стилістичний засіб втрачено, оскільки замість образу персоніфікованої смерті у перекладі відображено її як наслідок. Ми вважаємо, що метафору можна зберегти у поданому контексті, якщо замість наведеного варіанту використати фразу на кшталт *죽음이 당신을 기다릴 거예요* «смерть тебе чекатиме». Цей вислів є достатньо природним для сприйняття корейським глядачем і в той же час він зберігає стилістичне забарвлення оригінальної репліки.

Приклад 4:

– Моя бартка мене береже. Смерть сама тікає від мене.

– 내 도끼가 나를 보호해요. 죽음 자체가 나에게서 도망쳐요.

До наведеного прикладу персоніфікації смерть тікає застосовано адекватний переклад, і фразу відтворено за допомогою вислову *죽음 자체가 도망쳐요* «сама смерть тікає», що є вдалим рішенням, оскільки він точно передає значення, зберігає

стилістичні особливості, звучить достатньо природно корейською мовою та враховує важливі смислові нюанси оригінальної фрази.

Приклад 5:

- Я таки знав того, хто обманув смерть.
- 나는 죽음을 속인 남자를 알고 있었어요.

У цьому прикладі також реалізовано адекватну передачу уособлення той, хто обманув смерть, що у корейському перекладі представлено як *죽음을 속인 남자*. Обраний варіант відзначається семантичною точністю, а також зберігає метафоричний зміст оригінального вислову. Фраза повністю відповідає українській за змістом і стилістичним забарвленням, забезпечуючи еквівалентну образність у корейському контексті.

Приклад 6:

- Хлопці, земля не дасть нас убивати.
- 우리 땅이 우리를 보호하길 바래요.

Переклад наведеної вище репліки демонструє елементи культурної адаптації із стилістичними втратами. Фраза *земля не дасть нас убивати*, відтворена висловом *우리 땅이 우리를 보호하길 바래요* «хай наша земля нас збереже». Такий варіант є відносно точним за змістом, однак більш слабким емоційно. Втрачається оригінальне відчуття фатальності висловлення. Репліка корейською мовою звучить більш буденно, а персоніфікація як художній засіб втрачена. Ми вважаємо, що у цьому випадку варіант *우리 땅은 우리가 죽는 걸 허락하지 않을 거예요* «наша земля не дозволить нас убити» краще відтворює оригінальне емоційне навантаження і метафоричну образність вислову.

Приклад 7:

- Там почуєш, як кличе тебе твоя доля.
- 그것이 바로 당신의 운명이 당신을 부르는 거예요.

До іншого прикладу персоніфікації тебе кличе твоя доля, також застосовано адекватний переклад *당신의 운명이 당신을 부르는 거예요* «твоя доля тебе кличе». Такий переклад не лише зберігає ключову ідею, а й успішно передає метафоричний характер українського висловлювання, зберігаючи його поетичність та експресивність. Таким чином, адаптація є не просто буквальною, а й функціонально адекватною, адже вона забезпечує цілісне сприйняття персоніфікованого образу в межах корейського культурного контексту. Такий підхід дозволяє створити органічне й емоційно насичене звучання субтитрів, зберігаючи естетичну цінність оригінального тексту.

Висновки. Аналіз прикладів відтворення персоніфікації в україно-корейському аудіовізуальному перекладі дозволяє зробити низку важливих узагальнень щодо міжкультурної стилістики субтитрів. Персоніфікація в українському мовленні виконує не лише естетичну, а й глибоко ідеологічну функцію, будучи важливим елементом формування національного героїчного дискурсу. Її активне використання в епічних наративах, історичних фільмах і фольклорних елементах сприяє створенню емоційної напруги, символічного простору та світоглядної глибини.

Лінгвокультурні відмінності між українською та корейською культурами значною мірою ускладнюють пряме перенесення персоніфікованих образів. Багато з тих понять, які в українському тексті легко набувають людських рис, в корейському культурному контексті сприймаються як неживі або абстрактні без права на емоційність чи активну дію. До того ж формат субтитрів значно обмежує перекладача. У такому

контексті буквальні переклади персоніфікацій часто втрачають свій образний потенціал або звучать неприродно. Це спричиняє потребу в комунікативному перекладі з елементами модуляції, адаптації або трансформації. Попри це, низка прикладів демонструє, що адекватна передача персоніфікації можлива, якщо переклад будується з урахуванням функціонального еквівалента, стилістичної відповідності та емоційного ефекту. Особливо успішними є ті варіанти, в яких персоніфіковані образи зберігають свою дієву, поетичну чи символічну природу.

Таким чином, ефективний аудіовізуальний переклад персоніфікації з української мови на корейську вимагає творчого підходу, глибокого знання культурного контексту обох мов і вміння балансувати між збереженням авторського стилю та забезпеченням зрозумілості для цільової аудиторії. Успішне розв'язання цих завдань сприятиме не лише покращенню якості перекладу, а й глибокому взаєморозумінню між українською та корейською культурами в сучасному глобалізованому медіапросторі.

Перспективами подальших розвідок є дослідження особливостей перекладу корейських уособлень на українську мову при субтитруванні з метою полегшення сприйняття оригінального тексту українськими глядачами і, відповідно, налагодження ефективної міжкультурної комунікації між носіями двох етнокультур.

Література:

1. Конкульовський В. В., Возник Н. Субтитрування як один з видів аудіовізуального перекладу. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2020. Вип. 187. С. 634–640.
2. Перванчук Т. Б. Аудіовізуальний переклад: основні види і особливості. *Вчені Записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Філологія. Журналістика»*. 2021. Т. 32. № 4. С. 121–126.
3. Мітіна О.М., Швелідзе Л.Д. Проблеми перекладу українських прецедентних текстів англійською мовою. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Лінгвістика*. 2019. Вип. 35. С. 51–156.
4. Цепенюк Т. О., Ваврів І.Я. Відтворення у перекладі стилістичних засобів як маркерів індивідуального мовлення персонажа художнього твору. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2023. № 64. С. 286–289.
5. Міняйло Р. В., Міняйло Н. В. Метафорична персоніфікація в українськомовних перекладах прози Джозефа Конрада. *Записки з українського мовознавства*. 2022. Вип 29. С. 186–196.
6. Талько С. В. Лінгвоаксіологічна семантика антропоцентричних метафор та порівнянь в українській і англійській мовах : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.17. Київ, 2009. 198 с.
7. Чернова Ю. В., Алієва Ф. С. кизи. Особливості перекладу метафор (на прикладі українських перекладів романів Агати Крісті). *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2022. Т. 33 (72). Ч. 2. С. 125–129.

Alimenko O., Yevenko D. Intercultural stylistics of subtitles: transferring personification in Ukrainian-Korean translation

Summary. This article examines the intricacies of translating personification as a stylistic device in Ukrainian-Korean audiovisual translation, with a focus on subtitles for feature films. Audiovisual translation is vital for intercultural communication, providing access to culturally-specific elements of language, among which personification holds a significant position. This artistic technique, which involves

attributing human qualities to inanimate objects or abstract concepts, serves both an aesthetic and ideological purpose, particularly within Ukrainian narrative discourse. Translating personification in subtitles demands particular attention due to cultural and linguistic differences between Ukrainian and Korean traditions. Often, images that are personified in the Ukrainian context lack equivalent counterparts in Korean culture, making it difficult for Korean viewers to fully grasp their intended meaning. The primary objective of this study is to analyze the lexico-semantic and communicative-pragmatic properties of Ukrainian personifications used in character dialogue, aiming to pinpoint their unique characteristics during translation into Korean. Furthermore, the research seeks to identify key adaptation strategies for such lexico-semantic units within subtitling and their role in preserving intercultural equivalence. The research revealed

that effectively rendering personification is achieved through the use of communicative translation strategies, incorporating modulation and adequate translation, while adhering to the principles of functional equivalence and conveying emotional expressiveness. Preserving the artistic imagery and poetic strength of personified constructions is paramount, ensuring that they remain accessible and comprehensible to a Korean-speaking audience. In summary, this research underscores that translating personification in audiovisual works requires not only a deep understanding of both cultures but also a creative approach from the translator. Future research will focus on exploring the translation of personification in the opposite direction, from Korean into Ukrainian.

Key words: audiovisual translation, subtitling, Korean language, metaphor, personification.